

130 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.

3. Бадила О. Актуальні питання забезпечення доказів в цивільному процесі України: необхідність законодавчої регламентації / О. Бадила // Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Юридичні науки. – 2014. – Вип. 1. – С. 103-106 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_Yur_2014_1_26.

4. Кучер Т.М. Правова природа письмових доказів у цивільному процесі України / Т.М. Кучер // Часопис Київського університету права. – 2013. – № 1. – С. 171-174 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chkup_2013_1_42.

5. Лазько О.М. Речові докази у цивільному процесі України: питання теорії і практики / О.М. Лазько // Наше право. – 2015. – № 1. – С. 121-126 [Електр. ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJ/Nashp_2015_1_23.

Догонова О.М.

студентка Дніпропетровського ДУВС

наук. кер. – к.ю.н., доц. **Свистун Л.Я.**

доц. каф. цивільно-правових дисциплін

ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА КРЕДИТНОГО ДОГОВОРУ

Правове регулювання договору кредиту здійснюється § 2 главою 71 Цивільного кодексу України, законами України «Про банки і банківську діяльність», «Про іпотеку», «Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень», «Про операції з консолідованим іпотечним боргом та іпотечні сертифікати» тощо.

Згідно зі ст. 1054 ЦК України за кредитним договором банк або інша фінансова установа (кредитодавець) зобов'язується надати грошові кошти (кредит) позичальникові у розмірі та на умовах, встановлених договором, а позичальник зобов'язується повернути кредит та сплатити проценти [1].

За правовою природою договір може бути: консенсуальний, двосторонній, оплатний.

Слід зазначити, що кредитний договір є консенсуальним і двосторонньо зобов'язальним, також ст. 1054 ЦК України розглядає кредитний договір як правочин, з якого одночасно виникають обов'язки банку видати кредит, а позичальника його повернути. Крім того, сторони за кредитним договором чітко визначені в законі: банк або інша фінансова установа (кредитодавець), що має ліцензію Національного банку України на всі або окремі банківські операції, і позичальник, який одержує кошти для підприємницьких чи споживчих цілей. Вважається, що для характеристики кредитного договору істотним є питання про те, якою мірою юридично пов'язані, з однієї сторони, кредитодавець своїм зобов'язанням надати кредит, з другої – позичальник своїм зобов'язанням прийняти надане кредитодавцем. Обов'язок надати кредит підлягає виконанню кредитодавцем на умовах, передбачених договором, і в разі

порушення цього обов'язку він несе перед боржником (позичальником) відповідальність, установлену законом і договором [5, с. 19].

Виконання такого обов'язку тягне за собою початок нарахування відсотків за надану грошову суму, що слугує однією з підстав для витребування повернення цієї суми кредитором. Відмова кредитора від виконання цього обов'язку допускається за наявності обставин, які свідчать про те, що надана позичальникові сума не буде своєчасно повернута (ч. 1 ст. 1056 ЦК). До таких обставин можна віднести, наприклад, наявність у позичальника нездоровільної структури платіжного балансу (неплатоспроможність) [1].

Підставою для відмови від подальшого кредитування позичальника є і порушення останнім передбаченого договором обов'язку цільового використання кредиту (ч. 3 ст. 1056 ЦК). На відміну від кредитора позичальник менш жорстко пов'язаний своїми обов'язками, що виникають із кредитного договору, до отримання суми позики.

За загальним правилом, позичальник має право відмовитися від одержання кредиту, попередньо повідомивши про це кредитора до встановленого договором строку надання кредиту (п. 2 ст. 1056 ЦК України). З цього правила законом, іншими нормативно-правовими актами або договором можуть бути зроблені винятки [3].

Кредитний договір під страхом його абсолютної недійсності (нікчемності) має бути укладений у письмовій формі (ст. 1055 ЦК України). Зазвичай кредитні організації використовують розроблені ними типові форми таких договорів, внести зміни до яких вельми непросто. Тобто від самого початку виникнення правовідносин між кредитором та позичальником кредитний договір є кабальним для позичальника. Іноді такі формуляри або стандартні бланки договору набувають для позичальника характеру договору приєднання, який підлягає регулюванню ст. 634 ЦК України. Крім того, під час відкриття кредитної лінії, що створює обов'язок банку надати позичальнику суми кредиту частинами в рамках обумовленого ліміту, оформляються строкові зобов'язання, які фіксують боргові межі щодо окремої порції позики.

Найчастіше кредитний договір укладають шляхом складання одного документа, підписаного сторонами, іншими правовими актами або угодою сторін, що можуть установлювати додаткові вимоги до форми кредитного договору [4]. У сучасній юридичній практиці є припустимим укладення кредитного договору за допомогою електронних торговельних систем, без оформлення договору на паперовому носії, а також з використанням факсимільного відтворення підпису шляхом механічного або іншого копіювання, електронно-цифрового підпису або іншого аналога. У зв'язку з виникненням нових форм кредитування, пов'язаних із онлайн-трейдингом або онлайн-кредитуванням, виникають певні технічні труднощі, оскільки інтернет-трейдинг та онлайн-кредитування передбачають передачу даних електронним способом, а це потребує додаткових гарантій щодо збереження даних повідомлення і насамперед даних про банківський рахунок користувача. Необхідно також

розв'язувати проблему оформлення документів, які повинні мати доказову силу в суді. Ця проблема може бути розв'язана шляхом використання користувачами – фізичними особами електронно-цифрового підпису (ЕЦП).

Сьогодні сфера застосування ЕЦП для фізичних осіб є вкрай обмеженою. Так, Закон України «Про електронний цифровий підпис» визначає, що електронним підписом є дані в електронній формі, які додаються до інших електронних даних або логічно з ними пов'язані та призначені для ідентифікації підписувача цих даних [2]. Незважаючи на прийняття Закону України «Про електронний цифровий підпис», через відсутність відповідної інфраструктури ЕЦП використовується тільки в корпоративних мережах, переважно юридичними особами, а інформаційну систему ЕЦП загального користування не створено й досі.

Отже, узагальнюючи викладене, доходимо висновку, що під час укладення кредитного договору в ньому обов'язково має бути визначено:

- 1) об'єкти кредитування;
- 2) строк і розмір кредиту;
- 3) порядок надання та погашення кредиту;
- 4) відсоткову ставку та умови її регуляції;
- 5) право перевірки цільового використання кредиту, що надається кредитодавцем позичальнику;
- 6) процедуру реалізації забезпечення (наприклад, заставу);
- 7) перелік документації та строки надання її позичальником кредитодавцю;
- 8) взаємні зобов'язання і відповідальність сторін;
- 9) санкції тощо.

У кредитному договорі обов'язково має бути зазначено попередні умови надання кредиту (оформлення застав, гарантій, поруки, фінансованих договорів або контрактів, відкриття акредитивів під час фінансування експортних проектів та ін.)

1. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/go/435-15>.

2. Закон України «Про електронний цифровий підпис» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/852-15>.

3. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо заборони банкам змінювати умови договору банківського вкладу та кредитного договору в односторонньому порядку» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/661-173>.

4. Судова практика розгляду цивільних справ, що виникають з кредитних правовідносин [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0005740-12>.

5. Пандурська А. Законодавче регулювання кредитного договору: новели та практичні рекомендації / Пандурська А. // Юридичний вісник. – 2013. – С. 18-21.

6. Цивільне право України : підручник. Книга перша / за ред. О.В. Дзери та Н.С. Кузнецової. – К., 2012.

7. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України. Частина II. Станом на 15 січня 2014 р. / за заг. ред. В.В. Богатиря. – К. : Центр учбової літератури, 2014. – 640 с.